

Prof. Mervi
arvamus avaldamiseks
29. 12. 1942

Diplomitöö
470803

Wald Helisto

Matr. 16153

ilmselgitatakse
siis loomitus
ja võib olla
selleks
1. märts 1943

A. V.
TARTU ÜLICOOLA
KIRJASTUSKOGU
29. det. 1942
393

Politsei tegevus,

eriti kriminaalkohtupidamise seadustiku järgi.

Tartu 1942

Loopisund 22. II 42
Eiyspeeluskonna

Sisukord.

<u>I</u> Politseilise tegevuse üldpõhimõtted:	Lhk.
§1. Politsei mõiste ja tähtsus	3
§2. Politsei võimkond	6
§3. Politseilised vahendid	13
<u>II</u> Politsei raking:	
§4. Politseiametised ja nende koosseisud . . .	16
§5. Politsei tegevusmüürkonnad	20
<u>III</u> Politsei tegevusest:	
§6. Politsei juhtimine ja alluvus	22
§7. Politsei tegevusega seotud õigused ja kohustused	26
§8. Politsei tegevus KKB-se järgi	33
§9. Politseiametnike tegevuse aru- annetest ja vastutusele võtmisest	60

Politsei tegevus,

eriti KKS-e järgi. *AA*

2618.

I Politseilise tegevuse üld- põhimõtted.

§1. Politsei mõiste ja tähtsus.

Politsei, kui üks riikliku kesk-
halduse organeid, on riigi sisehaldu-
se politseifunktsioonide teostaja. Po-
litseifunktsioonide all mõistame sel-
list halduslikku tegevust, mille ülesan-
deks on ära hoida ja kõrvaldada ühis-
kondlikke ohtusid ja häireid.*

Politsei funktsioonid ja mõiste
on aja jooksel kontsentreerunud ja

* A.-T. Klümann, Haldusõigus (Loengud 1938/39)

spetsialiseerunud. Politsei mõiste on ise kreeka päritoluga, tähendades alul linnaraskingut, hiljem aga igasugust riigi haldustegevust. 14. saj. võeti see sõna Prantsusmaal tarvitusele, ja selle all mõisteti üldmehelikkude tegevust, kusjuures seoti politsei mõistega käsikimise mõiste. Sakslased kasutasid seda kui juhtimise mõistet kõigil haldusaladel.* Seega alul oli politsei mõiste ja funktsioonid laiad. See oli võimalik ajal mil riigi enese funktsioonid olid kitsad. Kui riigi tegevuse laiene- des ja funktsioonide keerulisemaks muutudes tekkis eriorganeid erifunktsioonide täitmiseks. Politsei funktsioonid kitsenesid tema praegustesse raamidesse - sisemise julgeoleku ja korra ning rahu säilitamisele.

---

* A. T. Klümann, Haldusõigus. (Loengud 1938/39)

Politseil iseenesest on praegus-
aja ühiskonnas suur tähtsus. Võiks ar-
vata, et peale puukthalduslike üles-
annete politseil praeguses arenenud ühis-
konnas muid ülesandeid täita ei oleks-
ki. Kuid ometi on politseil terve rida
ülesandeid avaliku korra järelevaldmi-
seks ja ühiskondlike ohtude ära-
hoidmiseks ja kõrvaldamiseks.

Avaliku korra mõiste on lai,
sisa kuulub peale positiivse õiguse
poolt normitud igasuguse tegevuse ka
üldtunnustatud kombed ja moraali-
alused. Küllaltki sageli juhtub praegusaja
ühiskonnas avaliku korra häi-
reid, kas siis kodanikkude teadva te-
gevuse läbi või ettevaatamatusest, või
süs jälle mõningate kihtide moraalivaesusest
tingituna. Igas olukorras

tuleb politseil orienteeruda ja otsustada, lähtudes avaliku korra ja ühiskondliku julgeoleku seisukohalt, kas tegutseda, kuidas tegutseda, või kas üldse tegutseda antud momendil.

Ehkki politsei tegevus on vägagi mitmekesine ja tihtigi ainult antud momendist ja olukorrast dikteeritud, nii et paistab olevat üldse võimatu tõmmata piire politsei tegevusele ja võimkonnale, on siiski leidnud seadusandluse poolt normeermist politsei võimkond, kuid nendes võimkonna piirides on politsei suvaliselgi tegevusel suur tähtsus.

• § 2. Politsei võimkond.

Politsei võimkond on leidnud ligemat määratlemist Politsei ku-

jundamise määrusega (RT 1925, 177/178)
PKM-es on loetletud terve rida politsei
võimkonda kuuluvaid politsei otseko-
heseid ülesandeid ja eriülesandeid vas-
tavalt eripolitseile.

Politsei otsekoheseks ülesandeks on
avaliku korra ja julgeoleku kaitse, s. t.
tema ülesandeks on seadustega tema
peale pandud kohuste piires ning
käsoleva politsei korralduse alusel val-
vata seaduste, määruste ja korralduste
täitmise järgi ning võtta tarvitusele abi-
nõusid avaliku korra ja rahu, samuti
ka isiklise ja varanduslise julgeoleku
vastu sihitud tegevuse ärahoidmiseks,
ilmsikstegemiseks ning kõrvaldamiseks¹.

Üldiselt on politsei võimkonda

---

¹ PKM § 2.

kuuluvad ülesanded jaotatud viide liiki. Politsei võimkonda kuuluvad:

- 1) Üldise korra ja julgeoleku alal:
  - a) abinõude tarvituselevõtmine korra, seaduste ja määruste rikkumise lõpetamiseks; b) kodaniku vabaduse kaitse; c) valitsuse- ja omavalitsuseasutustele ja -võimudele abiandmine nende peale pandud kohustuste täitmise juures; d) rahu, julgeoleku ja korra alalhoidmine avalikkudel platsidel, tänavatel, teedel, sildadel ja muudes avalikkudes kohades; e) korra ja julgeoleku alalhoidmine koosolekutel, avalikkudel ettekannetel ja muudel rahvakogumistel; f) abinõude tarvituselevõtmine õnnetuste ärahoidmiseks; g) korra ja julgeoleku alalhoidmine tulekahjude, uputuste ja muude sarnaste üldiste hädade ja

Õnnetuste juures; h) õnnetuse all kannatanud isikutele abiandmine ning päästetud varanduse kaitsmine ning hoidmine; i) aktide ja protokollide kokkuseadmine igasuguste õnnetusjuhtumiste ja vägivaldse tegevuse kohta kui ka igasuguste muude asjaolude kohta, kui see kodanikkudel tarvilik nende õiguste kaitsmiseks; j) seadustes ja määrustes ette nähtud juhtumistel tunnistuste, õienduste ja teadete väljaandmine; k) riigi ja omavalitsuse kasuks vastuvaidlemata korras nõutavate võlgade, maksude ja rahatrahvide sissenõudmine.

2.) Teisena küllaltki tähtis osa on täita politseil kohtuorganite abistamisel abides juurdluse toimelamisest ja lõpetades kohtuotsuste sooritamisega. Nii määrabki P.K.M., et kohtu alal kuulub politsei

võimkonda: a) kriminaalasjades juurd-
luse toimetamine ning eeluurimisest
osavõtmine kriminaalkohtupidamise
seadustes ettenähtud alustel; b) ava-
likkudes, süütegudes süüdistajana esi-
nemine seadustes ettenähtud alustel;
c) süüdlaste ja kohtu poolt väljakut-
sutavate teiste isikute kohtusse toomine
kui ka vahil alla võtmine vastava koh-
tuõimu sellekohase määruuse põhjal;
d) osavõtmine kohtuotsuste ja -määruste
täideviimisest ning muudest kohtupi-
damiste seadustes ettenähtud toimetus-
test; e) vangide vedamisest osavõtmine,
nagu see seaduses vahil all peetavate
kohta ette nähtud; f) asitõendite hoid-
mine.

3) Sojaprotektsioonialal kuulub
politseile: a) ülesanded kaitseväekohuslike

isikute arelpidamise ning kaitsevää te-
gevusse teenistusse kutsumise suhtes, nagu
need vastavates seadustes ette nähtud;

b) väeüksuste vahialla võtmine ja sõja-
võimude kätte toimetamine.

4) Peale eelmaintute täidab politsei
kõiki ülesandeid, mis tema peale pandud
seadustega ja määrustega. Siia hulka
kuuluvad ministerruumide poolt politseile
pandud ülesanded, siis ka teatud no-
tariaalsed ülesanded mida võib täita
politsei.

5) Politseile kuulub kuritegevuse
vastu võitlemine. See ülesanne on tähtsa-
maid ülesandeid riikliku kui ka isikli-
ku julgeoleku ja puutumatuse kindlus-
tamiseks.

Et politsei võimkond on väga mit-
mekesine, ja et need ülesanded nõuavad

politseiametnikult oma ala head tundmist, siis ongi politsei vastavalt eriuülesannetele jagatud kolmeks: välis-, kriminaal- ja poliitiliseks politseiks. Toodud jaotuse kohaselt on määratud ka nendele omad eriuülesanded. Kuritegevuse vastu võitlemine on politsei ülesandeks üldse aga kriminaalpolitsei otsekoheseks ülesandeks eriti. Kriminaalpolitsei ülesannete hulka tähendatud alal kuulub: a) karistatava tegevuse ärahoidmine, jälgimine ning selgitamine; b) kahtlustatavate õnnetusjuhtumiste asjaolude selgitamine; c) kriminaalprotsessuaalsed toimingud, nagu need KKS-es ette nähtud; d) järelevalve kurjategijate üle.

Poliitilise politsei eriliseks otsekoheseks ülesandeks on poliitilise kuritegevuse (riiklike süütegude) vastu võitlemine.

Välispolitsei võimkond on määrat-
letud üldklausliga negatiivselt. On mää-
ratud et välispolitsei ülesannete hulka
kuuluvad kõik politseiilised ülesanded,
nii võrd kui nad ei kuulu kas PKM-se või
viimase põhjal antavate juhtkirjade järgi
kriminaal- või poliitilise politsei ülesan-
neteks.²

§ 3. Politseiilised vahendid.

Politseiiliste vahendite all mõistame
neid abinõusid ja meetodeid, millistega
ja kuidas politsei teostab omi ülesandeid.

Politseiilisi vahendeid jaotatakse
kõigepealt preventiivseteks ja repressiivseteks.
Preventiivsed vahendid on sellised, milleste
tarvitusele võtuga hoitakse ära üldse ohus-
tava olukorra tekkimine. Seega siin juba

---

² Vt. PKM § 4 jj.

enne kui saaks veel toimuda õiguskorra, või ka üldse korbe ja moraali vastane tegu, politsei astub samme, et juba eos sellist tegu teha kahjutuks. Repressiivsed vahendid on sellised, milliste tarvitusele võtuga kas muudetakse ära või surutakse maha avaliku korra ja julgeoleku vastane tegu.* Siin vastav tegu on juba korda saadatud ja politseivõimud, saades sellest informeeritud, ennistavad seadusliku korra.

Politsei teostab oma ülesandeid, andes kas üld- või üksikakte. Üldaktidega korraldatakse alasid mis puutuvad paljudesse normiadressaatidesse, kuna üksikaktiga, (näit. politsei luba) korraldatakse üksikjuhtu, mis puutub konkreetse normiadressaati.^{xx}

Politseiliste vahendite suhtes tuleb

* A.-T. Klümann, Haldusõigus, (Loengud 1938/39).

xx A.-T. Klümann, Administratiivakti teooria, lk. 165 jj.

veel mainida seda, et politsei võttes
tarvitusele vahendeid peab need suuna-
ma õieti, s. t. politsei peab oma tegevuse
suunama otse häirete vastu mitte aga kõr-
vale. Vahendid tulevad valida ka vas-
tavalt sihile ja isikule, kelle vastu neid
tarvitusele tuleb võtta. Ei tohi võtta tar-
vitusele karmimaid abinõusid, kui need
vastava sihi ja vastava isiku jaoks on ju-
ba küllaldased. Samuti pole lubatud ka
liig pehmete ja tagasihoidlikkude vahen-
dite kasutamine, kui nendega ei saavuta-
ta soovitud tulemusi.

Politseiliste vahendite valik, nende
rakendamine ja tõhusus oleneb vastavast
politseiametnikust. Heast ja vilunud
politseist oleneb ka otstarbekohane vahen-
dite valik ja head tulemused.

Raudpolitsei meeskonnad 1919. aastal

II Politsei raking.

§4. Politseiasutised ja nende koosseisud.

Politseiasutised on: 1) Siseministeeriumi politseivalitsus, 2) politsei prefektuurid ja 3) raudteepolitsei.

Politseipeavalitsust ja raudteepolitseid on kumbagi üks asutis terve Vabariigi kohta, kuna aga politsei prefektuure on mitu.

Tallinn-Harju ja Petseri-Tõru prefektuuri koosseisu kuulub politsei ratsareserv, mis koosneb ratsa- ning jalapolitsei ametnikkudest ja teenijatest.³

Siseministeeriumi politseivalitsus moodustub politseidirektorist, politseiabidirektorist, politseinõunikust, politsei-

---

³ PKM § 21

inspektoritest, politseiüldsekretärist (praegu üldbüroo juhataja), poliitilise politsei komissaridest, politsei vanematest assistentidest ja politsei assistentidest, poliitilise politsei vanematest assistentidest ja assistentidest ning poliitilise politsei vanematest agentidest ja agentidest ning teistest koosseisudes ette nähtud ametnikkudest ja teenijatest. Siseministeeriumi politseivalitsuse juures asub politseikool politseikooli direktori või siseministri määramisel mõne politseiinspektori juhatusel. Politseikooli koosseisud on ette nähtud politseikooli korralduses.

Politseiprefektuur moodustub prefektist, abiprefektidest, politseikomissaridest, abikomissaridest, konstaablitest, vanematest kordnikkudest ja kordnikkudest.

Raudteepolitsei moodustub raudtee-

politsei ülemkomissarist, kellel raudtee poliitsei alal prefekti õigused, raudteepolitsei komissaridest, konstaablitest, allkonstaablitest, vanematest kordnikkudest ja kordnikkudest.⁴

Jooksva kantseleitöö jaoks on igal politsei asutisel oma kantselei koosseisudes ettenähtud kantseleijõududega.

Prefektide juures, kus seda siseminister, ära kuulates kohtukoja prokurööri arvamist, tarvilikuks peab, asuvad kriminaalpolitsei komissarid koosseisudes ettenähtud kriminaalpolitsei ebi-komissariga, kriminaalpolitsei vanemate assistentidega ja assistentidega ning kriminaalpolitsei vanemate agentidega ja agentidega.

Siseministriil on õigus kokku leppel

---

⁴ PKM § 12 jj.

kohtukoja prokurööriga prefekti juures
asuvad kriminaalpolitsei komissari ühes
temale alluvate ametnikkude ja teeni-
jatega üle viia politseivalitsuse juurde
või sinna asutada kriminaalkomissari
amet ühes koosseisudes ette nähtud alluva-
te ametnikkudega.⁵

Siseministriumis politseivalitsuse
koosseisudes ettenähtud poliitilise polit-
sei komissaride asukohad, nende tegevus-
piirkonnad kui ka koosseisust neile allu-
vuse antud poliitilise politsei vanemate
assistentide ja assistentide ning poliiti-
lise politsei vanemate agentide ja agen-
tide arvu määrab kindlaks siseminister.⁶

---

⁵ PKM § 22.

⁶ PKM § 25.

§5. Politsei tegevuspiirkonnad.

Igale politseiasutisele on seaduses ette nähtud kindel tegevuspiirkond. Politseivalitsusele allub kogu Vabariigi maaala ja raudteepolitsei piirkonda kuulub kogu Vabariigi raudteede all olev maaala.

Politsei prefektuuride maaalalise allumise otstarbel on kogu Vabariigi maaala jaotatud prefektuuri piirkondadeks e. prefektuurideks. Need prefektuurid on korduvalt muutunud.

1919. a. 17. sept. Politseikorralduse järgi moodustas iga maakond omaette politsei ringkonna (vastas nüüdsele prefektuurile) ja ka Tallinn, Tartu, Narva ja Vabariigi raudteed igaks ise ringkonna.⁷

---

⁷ Vid. RT 1920, 4/5.

Edaspidi politsei ringkonnad nimetati prefektuurideks, ühtlasi suurendati prefektuuri piirkondi. Vabariigi Valitsuse otsusega 1932. a. 15. veebr. moodustati prefektuurid järgmiselt: Tallinn-Harju; Tartu-Valga; Viru-Järva; Lääne-Saare; Viljandi-Pärnu; Petseri-Võru ja Narva prefektuur. Peale nende omaette piirkonnana raudteepolitsei piirkond.⁸

Sellistena kehtisid piirkonnad kogu Vabariigi aja. Bolševistliku režiimi ajal lõhuti kogu Vabariigiaegne politsei aparaat ja tol ajal polnud mingit meie aja mõistele vastavat korraldatud politseid.

Vabanenud bolševistliku režiimi alt, organiseerus meie Vabariigiaegne po-

---

⁸ Vt. RT 1932, 17, 131.

litsei uuesti endistel põhimõtetele ja endistes piirkondades kordamööda, nii kuidas edenes organiseerimistöo.

III Politsei tegevusest.

§ 6. Politsei juhtimine ja alluvus.

Politseiasutised on rajatud bürooprintsiibile ning on ühtlasi liigitatud tsentralistlikke asutiste süsteemi. Seega ka nende juhtimine ja alluvus on rajatud samadele eelmainitud põhimõtetele.

Politsei üldiseks juhtijaks ja järelevalve teostajaks on politseidirektor, kes teostab seda kas otseselt või siseministriumi politseivalitsuse kaudu, saades juhtnõude ainult siseministrilt, kui kõrgemalt politseijehilt.⁹

---

⁹ PKM § 46

Politseiabidirektor on politseidirek-
tori äraolekul tema asetäitjaks, kuid
peale selle juhatab ta alaliselt politsei,
kriminaal- ja poliitilise politsei haru-
sid kas otsekohes või kriminaal- ja poliit-
tilise politsei inspektorite kaudu.

Politseinõuniku ülesandeks on polit-
seiasutiste ja -ametnikeade tegevuse revi-
deerimine, politseitegevusest kogutud and-
mete teaduslik läbitöötamine, uute töö-
kavade ja juhtnõuade väljatöötamine,
õiguse ja ametitehnika tundmise arenda-
mine ning politseiabal teoreetilistes ja
tehnilistes küsimustes nõuandmine.

Politseiinspektori ülesandeks on vas-
tava välis-, kriminaal- või poliitilise
politsei otsekohene jooksva töö juhtimine.

Politseivalitsuse üldbüroo juhataja
ülesandeks on töö otsekohene korraldamine

ja juhtimine neis valitsemis-politseilistes (eksekutiiv-politseilistes) asjades, mis seaduste või määrustega otsekohes politseivalitsuse peale pandud, nagu välispasside, viisumite ja igasuguste muude lubade väljaandmine jne., ühtlasi on ta ka siseministeeriumi politseivalitsuse kantseleiala juhtijaks (RT 1927, 27)¹⁰

Ülal oli juttu juhtimisest, järgnevalt vaatleme alluvust.

Ka siin on kehtiv tsentralistlik süsteem. Kõrgemale ametnikele alluvad kõik vastava asutise või piirkonna alamad ametnikud. Alamale ametnikele jälle omakorda temast allpool olevad ametnikud ja teenijad. Nii näit. prefektile alluvad kõik vastavad prefektuuri

---

¹⁰ PKM § 48 jj.

moodustavad teised politseiametnikud ja vanemale kordnikule ainult kordnikud tema posti tegevuse piirkonnas.

Kuid oma erivõimuses allub politsei ka prokuratuuri ja kohtuvõimudele.

Kuritegude jälgimise alal on politsei prokuratuuri ja kohtuvõimude käsutada kriminaal-kohtupidamise seadustes ette nähtud alustel. Ühtlasi on prokuratuuril õigus selmises lõikes tähendatud alal politseitegevust revideerida.ⁱⁱ

Kohtuasutised ning prokuratuur annavad kohtu alal tegevamiseks politseiametnikkudele eeskirje, kuna viimased neis asjus tähendatud asutiste poole pöörduvad ettekannetega.

ⁱⁱ PKM § 57.

§ 7. Politseitegevusega seotud õigused ja kohustused.

Et politsei tegevus võib küllaltki teravalt puudutada üksikuid kodanikke, siis on leidnud seaduste ja määruste poolt fikseerimist politseiametniku tegevusega seotud õigused ja kohustused. Iga politseiametnik on kohustatud neist normidest oma ametikohuste täitmisel kinni pidama, vastasel korral võib tekkida konflikt politseiametniku ja kodaniku vahel. Ühtlasi on normitud ka politseiametnikkude omavahelised õigused ja kohustused ning ka vahekorrad teiste ametiasutistega.

Järgnevalt vaatleme politsei õigusi teenistuskohuste täitmisel.

Politseil tuleb süütegude jälgimisel käia KKS-se järgi. Peale KKS-es

ette nähtud vahialla võtmise juhtu-
de on politseil õigus kinni pidada
vaimuhaigeid ja ka muid isikuid,
kelle vabaduses viibimine otsekohes hä-
daohtlik kas neile endile või ümbres-
konnale.

Politseiametniku õigust tarvita-
da sõjariista väel seadus ette ainult
ametikooste käitmisel ja järgmistel juh-
tudel: a) temale sõjariistus isiku kalla-
letungimise korral; b) temale ilma sõja-
riistadeta ühe või mitme isiku kalla-
letungimise korral, kui muud kaitsevõi-
malust üle ei jää; c) teiste kõvaliste
isikute kaitsemise korral, kui muud
kaitsevõimalust ei ole; d) kurjategija
kinnivõtmise korral, kes p.p. a-b nime-
tatud vägivalsete tegudega ennast kait-
seb, või ei ole võimalust põgenemat kur-

jategijat muude abinõudega taga ajada või kinni püüda; e) vangimajast või vahi alt ärapõgenemise korral, kui ei ole võimalik teda kinni võtta.

Politseil on õigus nõuda korra, seaduse või sundmääruse rikkumise lõpetamist, või seaduse või sundmääruse täitmist. Sarnase nõudmise täitmisest keeldumise korral võtab politsei tõrkuja vastutusele seatud korras.

Korrarikkujate laivaliajamisel, vahi alla võtmisel ning teistel sarnastel juhtumistel, kus asjaolud nõuavad politseikorralduste viivitamata täitmist, võib politsei tõrkujate vastu peale sellekohast hoiatust tarvitada füüsilist jõudu tehtud korralduse maksmapanemiseks.

Politseil on õigus juhtumistel, kui asjaolud seda nõuavad, eibi nõuda kaitses -

liidult, kaitseleitlastelt ja kohaliku-
kudelt elanikkudelt. Samuti on polit-
seil õigus abiks kutsuda kaitsevägeosa-
sid kodanlike võimude poolt nõuetava
kaitsevägele kaasabi andmise seadu-
ses ette nähtud alustel.¹²

Kriminaal- ja poliitilise politsei
ametnikul ametkohuste täitmise otstarbel
on õigus: a) sõjaväest kaanda ilma eri-
lise loata; b) raudteedel igas rongis, va-
gunis ja klassis ning veduritel, samuti
ka tänavraudteedel, omnibustes ja lae-
vadel sõita ametnimestuse või ametmär-
gi ettenäitamisel; c) oma ülesannete teos-
tamisel abiks võtta välispolitsei ametnikke.¹³

Välispolitsei ametnikkudel on vor-
mikandmise õigus sinna juurdekuulava-

---

¹² PKM § 68 jj. § 73 jj.

¹³ PKM § 78.

te kaitseriistadega. Kriminaal- ja poliitilise politsei ametnikud kannavad vormi juhtumistel ja korras, nagu see siseministri poolt kinnitatud juhtkirjas eriti ette nähakse.¹⁴

Politseiametniku kohustused ametkohuste täitmisel oleksid järgmised:

Tga kinni pidamise juhu kohta peab politsei koostama protokollid.

Isikud, kes politsei poolt vahi alla võetud ilma kohtuvõimude sellekohase kirjaliku otsuseta, peab kas viivitamata vabastama või 24 tunni jooksul saadeta-
tama jaoskonnakohtuniku või kohtu-uurija juurde, kellele asi allub. Kinnipeetud tuleb kas viivitamata vabastada või vastavatele isikutele või asutistele

---

¹⁴ Vrd. PKM § 80.

üle anda, kui see seadustes või määrustes ette nähtud.¹⁵

Politsei on kohustatud abi andma kõigile politsei poole pöörduvatele riigi- ja omavalitsuse ametnikkudele ja asutistele nende ülesannete täitmisel, niivõrd kui viimased seadustega on õigustatud seda abi nõudma, samuti täidab politsei kõiki riigi- ja omavalitsusametnikkude ja asutiste nõudmisi ja korraldusi, kui viimaste täitmine seadustega politsei peale pandud ringi kui need nõudmised või korraldused tulevad ametnikkudelt või asutistelt, kes selleks õigustatud.

Iga politseiametnik toimib temale määratud tegevuspiirkonnas, kuid olles

---

¹⁵ Vrd. PKM § 64 jj

karistatava teo pealtnägijaks, peab tema oma politseilisi ülesandeid jätkama ka väljaspool tähendatud tegevuspiirkonda; politseiametnik ei katkesta oma amettoimetust väljaspool oma tegevuspiirkonda ka kurjategija või vangitajuajamisel või kuriteo jälgimisel, kui seda võimatu edasi lükata, kuni tagastava isiku tabamiseni, jälgimise lõpetamiseni või politseiametniku asetamiseni kohaliku politsei ametniku poolt.¹⁶

Kuritegevuse vastu võitlemise alal on välispolitsei kohestatud kõigil juhtudel jälgimist algama ja juurellust toimetama; niipea kui kriminaal- või poliitilise politsei ametnik, selle järele kummale asi kuulub, kohale jõuab, annab

---

¹⁶ Vrd. PKM § 76.

välispolitsei ametnik asja jälgimise
ja juurdlemise viimasele üle.¹⁷

Politseiametnikud ei katkesta püha-
ja puhkepäevadel oma kohuste täit-
mist avaliku korra ja julgeoleku suhtes.¹⁸

§9. Politsei tegevus kriminaal- kohtupidamise seadustiku järgi.

Wagu eespool nägime on politseil
teatud ülesanded täita ka kohtu alal.
Politseiametnikud on oma igapäevase
tegevusega kõige rohkem kontaktis ko-
danikkudega ja temale avastuvad kõi-
ge kiiremini ka kriminaalsed süüteod,
kas siis kannatanute kaebusel, teiste
isikute avaldustel, või omal vahetel

---

¹⁷ PKM § 77.

¹⁸ PKM § 81.

nägemisel-kuulmisel. Et kohtuorganid on ise küllaltki ülekoormatud tähtsamate kohtulikkude asjadega, siis ongi mõningad eeltööd ja lihtsamad asjatoimetused tehtud politsei ülesandeks. Kuid kõiki neid kohtuala ülesandeid sooritab politsei kas prokuratuuri või kohtuorgani otseisel juhtimisel ja järelevalvel. Seda asjale tingivad kohtuasjade keerulisus mida suudavad põhjalikult täita vastava kõrgema eriharidusega kohtuametnikud, kuna aga politseiametkonnas suuremalt jaolt puudub vastav haridus ja ettevalmistus. Selleks ei ole mitte igal politseiametnikul juurduse toimetamise õigust vaid politseikonstaablitel, kriminaal- ja poliitilise politsei assistentidel ja kõigil neist kõrgemal politseiametnikel.

Järgnevalt vaadlamegi politsei tegevust

ringkonnakohtule alluvate asjade toime-
tamisel.

Ringkonnakohtule alluvais asjus
ei toimetata politsei midagi ilma proku-
ratuuri informeerimata. Nii iga sündmu-
se kohta, mis sisaldab süüteo tunnuseid,
alustab politsei juurdlust, ja asjus, mis üle-
tarvad jaoskonnakohtu alluvuse, teatab vä-
oilamata, igal juhul mitte hiljem kui 24
tunni jooksul, prokuratuuri esindajale.¹⁹

See on nii sellistel juhtudel, kui politsei on
teinud ise kindlaks süüteo tunnused ja
viimased ei ärata kahtlust. Kui aga
süüteo tunnused äratavad kahtlust või
kui politsei ammutab teateid seääraste
kahtlaste tunnetega sündmusest esi-
kuilt, kes pole ise olnud süüteo pealt-

---

¹⁹ Vt. KKS § 53.

nägijaks, või kuulujutust või üldse eba-
kindlast allikast, siis enne juurdluse al-
gamist ja prokuratuuri esindajale tea-
tamist peab ta andmete kogumise ja
jõudma selgusele, kas säärane süüdl-
mus on olnud, ja kas selles leidub süü-
teo tunnuseid. Kogutud andmed, mis
politsei arvates ei põhjusta juurdluse
algamist, kannab politsei kirjalikult ette
prokuratuuri esindajale, kes lõpetab and-
mete kogumise või teeb politseile ettepaneku
koguda täiendavaid andmeid või toime-
tada juurdlust.

Teatud kindlatel juhtudel aga on
politsei kohustatud otseskohe alustama
juurdlust ja nimelt: süüteoost kannatanu
kaebusel, süüteo pealtnägija avaldusel,
süütegija süütunnistusele ilmumisel, pro-
kuratuuri esindaja ettepanekul ja amet-

õimude teadaandel.

Peale prokuratuuri esindajalt saadud ettepaneku, kõigil teistel juhtudel, kui on tegu avaliksüüdistuskorra esjaga, tuleb politseil jällegi informeerida prokuratuuri esindajat.

Juurdlust toimetab politsei samade eeluurimis-eeskirjade järel nagu kohtu-uurijagi, väljaarvatud ainult mõned erilised toimingud, mida politsei pole õigustatud sooritama. Nii toimetab politsei juurdlusel kõigepealt süüteo ja süütegija selgitamist, selleks ülekuulates tunnistajaid, tehes vaeatlusi, läbivaatusi, läbiotsimisi, väljavõtmisi ja asitõendite kogumist ja hoidmist. Kui need toimingud on politsei sooritanud korrapäraselt vastavate eeskirjade kohaselt, siis pole kohtu-uurija enam

kohustatud neid toiminguid kordama.

Kui nüüd politsei juurdlese toimetamise kestel leiab puuduvat aluse juurdlese jätkamiseks süüteo tunnuste puudumisel, siis katkestab ta juurdlese ja saadab selle prokuratuuri esindaja korraldusse. Samuti tuleb prokuratuuri esindaja korraldusse saata juurdlused ringkonna kohtule alluvais asjus, milles politsei arvates on juurdlusel selgunud kriminaaljäilitamise algamise või jätkamise seaduslikud takistused või milles ei ole korda läinud süüdlasest arastada.²⁰

Politseile harilikus korras keelatud toimingud juurdlusel oleks järgmised: Politsei ei ole õigustatud

---

²⁰ vt. KKS § 61.

juurdusel tunnistajaid ja asjatundjaid laskma sunniviisil tuua ülekuulamisele ega trahvima neid ilmumata jäämise korral ega ka posti- ja telegraafilist kirjavahetust postil läbi vaatama ega kinni pidama. Neid toiminguid on õigustatud sooritama kohtuorganid.

Kuiid teatud juhtudel on politsei õigustatud ka kodanike vabadust kitsendada. Süüteoalt tabamisel on politseil õigus süüalust tõkestamise otsustarbel vahistada eluuvimiseeskirjade järgi. Vahistamisest peab ta viivitamata vastavalt asja alluvusele teatama kohtu-uurijale ja prokuratuuri esindajale või jaoskonnakohtunikule ja vahistatu ühes juurdlusega hiljemalt 48 tunni jooksul, arvates vahistamise momendist, üle andma kohtu-uurija või jaos-

kontraktootniku korraldusse.²¹

Lüütelult mittedabatud süüaluse võib politsei tõkestamise otstarbel vahistada vastavalt asialluusele kohtu-uurija või jaoskontraktootniku loal, missuguse loa võib anda ka lähem kohtu-uurija või jaoskontraktootnik, kui kaugel maa või ühenduse juuduse tõttu ei ole võimalik nõutada luba kohtalluusele vastavalt kohtu-uurijalt või jaoskontraktootnikult. Politsei on kohustatud säärase loa põhjal vahistatu ühes juurdlusega üle andma alluuse poolest vastavale kohtu-uurijale või jaoskontraktootnikule hiljemalt 24 tunni jooksul, arvates vahistamise momendist. Äärmistel juhtudel aga, kui

---

²¹ KKS § 62.

politsei juhustlikult ühel ajal avastab ja
tabab säärase süüteoalt mittetabatud
süüaluse raskest kuriteos või kuriteos,
kelle isikut ei olnud võimalik varem
kindlaks teha ning kelle vahistamise
luba selle tõttu polnud võimalik koh-
tuõimudelt nõutada, ja kelle kohta
on andmed, et ta kohtuõimude eest
kõvale hoiab, on politseil õigus taba-
tut enesega kaasa kutsuda, keeldu-
mise korral aga ta sunniviisil toi-
metada kohtu-uurija või jaoskonna-
kohtuniku juurde või lähemasse tele-
foni- või telegraafiasukohta selleks, et
viivitamata nõutada vastav vahista-
misluba.²²

Politsei olles juurdluse lõpule vii-

---

²² KKS § 63.

nud, annab selle ringkonnakohtule alluvais asjus üle kohtu-uurijale ja ühtlasi teatab sellest jälle prokuratuuri esindajale.

Pärast juurdluse edasitoimetamist ilmsikstulnud asjaolude kohta teeb politsei täiendavaid juurdlustoimetusi ja saadab ka need vastavalt sellele asutisele kuhu elnev juurdluski.

Politseilt esitatud juurdluste lõpetamise asjade suhtes on kompetentne prokuratuuri esindaja. Viimane kas lõpetab, peatab või saadab eeluurimisele ringkonnakohtule alluva asja toimetuse. Juurdlused asjus, milles leidub jaoskonnakohtule alluvate süütegude tunnuseid, saadab prokuratuuri esindaja politseile tagasi ettepanekuga algatada jaos-

Konwakohtus süüdistus või esitada asi lõpetamiseks või peatamiseks, kui see leidub kriminaaljälitamise algatamiseks või jätkamiseks seaduslikke takistusi või kui ei ole korda läinud avastada süüalust.²³

Politsei juurdluse põhjal teostab kohtu-uurija eeluurimist, sedagi jälle kui tarvis politsei kaasabil.

Kohtu-uurija seaduslikke nõudeid peavad politsei ja teised ametvõimud samuti ka eraisikud viivitamata täitma.

Ringkonwakohtus, kui tähtsamate ja keerulisemate asjade instantsis, esineb süüdistajana prokuratuuri esindaja.

Jaoskonnakohtunikule alluvate asjade toimetamise korras on mõned erandid ka politseile.

Kaebused erasüüdistus asjus esitatakse jaoskonnakohtunikule või politseile. Politsei on kohustatud need juurdlust toimetamata viivitamata alluvuse järgi edasi saatma s.o. kui asi allub jaoskonnakohtule siis jaoskonnakohtunikule, allub asi ringkonnakohtule, siis kohtu-uurijale.

Kui süüteo, mille kohta on esitatud kaebus otseselt jaoskonnakohtunikule, süüalune ei ole teada, või ei ole küllal edasi tõendus süüdistuse põhjenduseks, siis võib jaoskonnakohtunik teha politseile ülesandeks kõigi tarvilikkude andmete kogumise või juurdluse toimetamise.²⁴

Jaoskonnakohtunike enese poolt
ülesvõetud süütegudes võib ta teha
politseile ülesandeks tarvilikeude
andmete kogumise või juurdluse toi-
metamise, kui ta tunnistab selle
tarvilikuks. Juhul, kui politsei ei
täida temale pandud ülesandeid
jaoskonnakohtunikele alluvais asjus, siis
teatab jaoskonnakohtunik sellest ring-
konnakohtu prokuröörile või ta abile,
kes annab asjale edaspidise näigu
seatud korras.²⁵

Jaoskonnakohtunikele alluvais
asjus politsei toimetab juurdlust täp-
selt samade eeskirjade järel nagu
ringkonnakohtule alluvais asjuski.

---

²⁴ KKS § 747.

²⁵ KKS § 755.

Harilikult allub neis asjus politsei
jaoskonnakohtunike juhtnõõridele,
ainult arusaamatuste korral on as-
ja lahendajaks prokuratuuril esin-
daja.

Lõpetatud juurdlused jaoskon-
nakohtule alluvais asjus annab po-
litsei edasi kuuluvuse järgi vastavale
jaoskonnakohtunikule.

Jaoskonnakohtule alluvais asjus
kuulub süüdistamise õigus eraisikule,
kes süüteoist vahenditult kannatanud,
ja politseile ning seadustes eriti mää-
ratud piires ka teistele administra-
tiivvõimudele.²⁶

Järgnevalt vaatleme veel polit-
sei ülesandeid seoses kohtuotsuste

---

²⁶ KKS § 3.

sooritamisega. Ka siin on hulka toiminguid milliste jaoks pole kohased kohtuorganid, kes on seotud tähtsamate toimingutega.

Kohtuotsuste tegelikeks sooritajateks kõigis teistes kohtutes, peale jaoskonnakohtu, on prokuratuuri esindajad, kellede juhtnööridele alluvad ka politseiametnikud kohtuotsuste sooritamise toimingutes. Toimingud kohtuotsuse täitmiseks, mis nõuavad politseiõimu korraldust, nagu kinnipidamiskaristusele mõistetu toimetamine vangistusasutisse, rahatrahvi ja tasuraha sissenõudmine jne., pannakse kohalikele politseile. Politseiametnik, kelle peale on pandud rahatrahvi või tasuraha sissenõudmine, toimetab süüdimõistetu sel juhul, kui

viimane ei maksa rahatrahvi või
arestiga asendatavat tasuraha
täiel määral või pikenduse või jao-
tuse korral vastavat osa kohtuotsuses
tähendatud asekaristuse täitmiseks van-
gistusasutisse. Kui rahatrahviga või are-
stiga asendatava tasurahaga karistatu
tasub rahatrahvi või tasuraha ainult
osaliselt, kui osade kaupade tasumine
ei ole kohtuotsuses ette nähtud, siis esi-
tab politsei selle kohta andmed viivita-
mata prokuröörile kanda jääva aseka-
ristuse arvutamiseks.²⁷

Jaoskonnakohtule alluvate otsuste
sooritamisest ei võta osa prokuratuuri
esindaja, vaid kõik korraldused ot-
suste täitmiseks teeb jaoskonnakohtu-

---

²⁷ KKS § 675 jj.

nik ise vahenditult vastavaile poliit-
siivõimudele või teistele võimudele ja
viimased pöörduvad ka kohtuniku
poole otseselt juhtnõõride ja seletus-
te saamiseks.

Erandina selgpoolkäsitletud
üldisest kohtupidamise korrast on
politsei täita ka mõned erandlik-
kude süütegudega seotud ülesanded.
Nendest oleks nimetada järgmisi:

Trükiteel kordaseaditud süü-
tegude puhul politsei toimetades
juurdlust võib ta süütegu sisalda-
vaid trükitooteid oma määrusega
panna aresti alla teatud juhtudel.
(Trükisead. ette nähtud juhud). Kui
politsei on pannud trükitoote are-
sti alla, on ta kohustatud jaoskoh-
nakohtuniku alluvas asjas juurdluse

edasi saatma vastavale jaoskonna-
kohtunikule 24 tunni jooksul arva-
tes aresti alla panemisest; ringkonna-
kohtule alluvad asjas aga sama
aja jooksul üle andma kohtu-ur-
ijale, kes teeb asja edaspidise käi-
gu kohta määruse.²⁸

Riigi- ja omavalitsusteenijate
poolt kordasaadatud teenistusalaste
süütegude jälitamise puhul politsei
algab juurdlust ainult prokuratuuri
esindaja ettepanekul.²⁹

Süütegude jälitamisel metsa ja
jahi alal maksvate seaduste ja mää-
ruste rikkumise asjus on ka politseil
omad õigused ja kohustused.

---

²⁸ Vrd. KKS § 889 jj.

²⁹ Vrd. KKS § 898 jj.

Riigimetsas kordasaadatud Metsa-
seaduse rikkumise asjus toimetavad
juurdlust riigi metsateenijad, kellel
on õigus nõuda politsei kaasabi ja
üksikute politseiliste juurdlestoimir-
gute toimetamist.³⁰

Igal metsateenijal on õigus süü-
teolt tabatud isikut kinni pidada ta
isiku kindlakstegemiseks. Kui metsa-
teenijal enesel ei ole võimalik kind-
laks teha tabatu isikut, siis tuleb vii-
mase selleks toimetada lähema po-
litseiametniku korraldusse.³¹

Jahi alal maksvate seaduste ja
määruste rikkumisega kordasaadatud
süütegude jälitamisel riigi valduses

---

³⁰ KKS § 921

³¹ KKS § 924.

olevail maavaladel ja veekogudel kuulub juurdluse toimetamise õigus politseiametnikele ja riigimetsa-teenijatele.³²

Jahi järelevalve teostajad, kellel ei ole juurdluse toimetamise õigust, on õigustatud süüteoalt tabatuid kinni pidama ja ühes jahisaagi ja jahipidamise abinõudega toimetama lähema politseiametniku korraldusse juurdluse algatamiseks ja jahisaagi ning jahipidamise abinõude äravõtmiseks. Kui jahi järelevalve teostajal ei ole võimalik mõnesugusel mõjuval põhjusel süüteoalt tabatut, kelle isik on tabajale tuntud, või kes oma isikut võib kohapeal tõestada, otseskohe toimetada

---

³² Vrd. KKS § 943.

juurdluse toimetamiseks õigustatud politseiametniku või riigimetsateenija korraldusse, siis ta võtab süüaluselt ära jahisaagi ja jahipidamise abinõud ning viivitamata teatab süüteoost juurdluse toimetamiseks politseiametnikule või selleks õigustatud riigimetsateenijale, andes viimasele üle ka süüaluselt võetud jahisaagi ja jahipidamise abinõud.³³

Jahi alal maksvate seaduste ja määruste rikkumise asjus kuulub kohtus süüdistamise õigus üldises korras politseile, süüteoost kannatanud maomanikule või jahirentnikule ning riigivalduses olevail maad-aladel ja veekogudel kordaseadatud süütegedes

---

³³ Vrd. KKS § 944.

kohalikule metsaülemale.³⁴

Teatud süütegude eest võib süüdlasest karistada ka administratiivkorras. Sel puhul on aga nõue et administratiivkorras ei või karistada süüdlasest sama süüteo eest, milles ta on vastutusele võetud kohtukorras, samuti ei või kohtukorras võtta vastutusele süüdlasest, kes on sama süüteo eest karistatud administratiivkorras.

Õiges administratiivkorras karistada KrS. §§ 230, 252, 260, 261 ettevähitud süütegude eest kehtub politseikomissarile, kelle jaoks kohas süütege korda saadetakse. Õiges administratiivkorras karistada KrS § 376

---

³⁴ KKS § 949.

ettenähtud süütegude eest kuulub
raudteepolitsei komissaridele.

Kui vastav süütegu on toimu-
nud, on vastavatel politseivõimu-
del õigus kohe esitada trahvikäsk
süüdlasele. Politseikomissar võib ka-
ristada süüdlast selmainitud KrS
§§-des ettenähtud süütegude eest ra-
hatrahviga kuni 30 krooni, - sõidu-
ja veoristade juhte sõidu- ja veoris-
tade liikumise kohta antud sund-
määruse rikkumise eest, peale selle
veel sõiduõiguse äravõtmisega kuni
7 päevani.³⁵

Trahvikäsu täitmise puhul an-
nab trahvimääraja ametnik trah-
vimaksjale kvitungi, millise vorm on

---

³⁵ KKS § 962.

vastavate eeskirjadega määratud.

Kui süüdlane trahvikäsu esitamisel trahvi trahvimäärajale ametnikule kohe ära ei maksa, siis koostab trahvimääraja ametnik protokoll, milles tuleb tähendada:

- 1) protokoll kokkuseadmise aeg ja koht;
- 2) süüaluse es- ja perekonnanimi ja elukoht;
- 3) süüteo kordasaatmise aeg ja koht;
- 4) seadus või sundmäärus, mille rikkumises süüdistatakse;
- 5) süüteo kirjeldus ja süüaluse seletus;
- 6) trahvimäärus.

Protokoll tuleb viivitamata saata KrS §§ 230, 259, 260, 261 ettenähtud süüteo asjus kohalikus prefekti korraldusse, KrS § 376 ettenähtud süüteo asjus aga raudteepolitsei ülemkomissari le.

Prefekt või raudteepolitsei ülem-

Komissari leides et trahv määratud
Siiti ja seaduslikult, kinnitab trah-
vimääruse, vastasel korral ega tü-
histab trahvimääruse ja esitab pro-
tokolli vastavale jaoskonnakohtuni-
kule asjale edaspidise käigu andmi-
seks üldises korras.

Prefekti või vandtepolitsei ülem-
komissari poolt kinnitatud trahvimää-
rus kuulutatakse allkirja vastu süüd-
lasele ühes ettepanekuga määratud
trahvi 7 päeva jooksul, arvates kuu-
lutamise päevast, vabatahtlikult ära-
tasuda.

Trahvimääruse peale võib süüd-
lane edasi kaevata vastavale jaoskon-
nakohtule, kes asja läbi vaadates hari-
likus kohtu korras, võib süüdlast karis-
tada seaduses ettenähtud piirides ka

Kõrgemal määral, kui oli määratud vastav administratiivkoristus.

Edasikaebus tuleb kirjutada jaoskonnakohtu nimel ja esitada vastavalt prefektile või raudteepolitsei ülemkomissarile seitsme päeva jooksul, arvates trahvimääruse kuulutamise päevast. Prefekt või ülemkomissar on kohustatud edasikaebuse ühes kogu toimikuga edasi saatma jaoskonnakohtule hiljemalt kolme päeva jooksul.

Kui süüdlane 7 päeva jooksul, arvates trahvimääruse kuulutamisest ei ole edasi kaevanud ega ka vabatahtlikult trahvi tasunud, siis teeb prefekt või raudteepolitsei ülemkomissar korralduse trahvi sissenõudmiseks administratiivkorras.

Kui ühe kuu jooksul, arvates

edasikaebuse tähtaja möödumise pää-
vast ei lähe korda süüdlaselt trahvi
administratiivkorras sisse nõuda viima-
se maksuvõimetuse tõttu, siis tühistab
prefekt või ülemkomissar trahvimääruse
ja annab asja üle vastavale jaos-
konnakohtule otsustamiseks üldises kor-
ras. Samuti tühistab prefekt või raud-
teepolitsei ülemkomissar trahvimääruse
ja annab asja üle jaoskonnakohtule üld-
dises korras edaspidise käigu andmiseks
ka sel juhul, kui ühe kuu jooksul arva-
tes trahvimääruse kinnitamisest, ei ole
korda läinud seda süüdlasele ette-
hätud korras kuulutada, tema leid-
matuse tõttu.³⁶

Eelpool käsitletust nägime, et

---

³⁶ KKS § 965 jj.

politseil on suured ülesanded täita kohtu alal. Et need ülesanded on tihedas seoses kohtumõistmise ülesannetega, siis nõuab see ka politseiametnikult vastava juriidilise alba teadmist.

§ 10. Politseiametnikkude tegevuse aruannetest ja vastutusele võtmisest.

Prefektuurid, raudtee piirkonnas prefektuuri õigestes tootser ülemkomissariaat ja politseikomissariaadid on rajatud bürooprintsiibile ning on ühtlasi lülitatud tsentralistlikku asutiste süsteemi.^{*} Sellest järeldub, et nii aruandmise suhtes kui ka vastutusele võtmisel prefekt ja prefektuur, ülemkomissar ja ülemkomissariaat

^{*} Vt. A.-T. Klümann, Haldusprotsess, lk. 174 ja PKM 546 jf.

ning komissar ja komissariaat on üks ja sama normiisik. Oma tegevusest annavad politseiasutised seega aru instantsilises korras alamalt-kõrgemale.^x

Kaebuste suhtes politseiametnike tegevuse üle võib tarvitada kohtulikku kuu ka haldusinstantsilist korda, kuid viimast korda kasutades on võimalik ikka lõpuks jõuda kohtu ette.

Kaebused politseidirektori toimuste peale esitatakse siseministrile, kohtukoja prokuröörile või riigikohtu adm. osakonnale.^{xx}

Kaebused prefektide, raudteepolitsei ülemkomissari, kriminaal- ja poliitilise politsei komissaride tegevuse peale esitatakse politseidirektoriile,

^x Vt. A.-J. Klümann, Haldusprotsess, lk. 174 ja PKM § 84.

^{xx} PKM § 83.

prokurörile või ringkonnakohtule.^x

Kaebused politseikomissaride, konstaablite, kriminaal- ja poliitilise politsei vanemate assistentide ja assistentide tegevuse peale antakse tähendatud ametnike otsekohele ülemusele, prokurörile või jaoskonnakohtule.^{xx}

Teega näeme et igal juhul on võimalus kasutada kahte õigusemõistlemise teed, kas haldusinstantsilises korras või kohe kohtu korras, kuid nagu märgitud, esimese kasutamine ei võta ära võimalust pöörduda siiski kohtu poole.^{xxx}

---

^x vt. PKM. § 84.

^{xx} vt. PKM § 85

^{xxx} vt. A.-J. Klimann, Haldusprotsess, lk. 174.

Tarvitatud lihenleid:

- PKM - Politsei kujundamise määrus
 KKS. - Kriminaalkohtupidamise seadustik.
 RT - Riigi Teataja.
 ms. - muundusseadus

Kasutatud allikmaterjale:

- J. Kair, Politseiala seadused ja määrused.
 A.-T. Klümann, Administratiivakti teooria.
 A.-T. Klümann, Haldusprotsess.
 A.-T. Klümann, Haldusõigus (Loengud 1938/39)
 Politsei kujundamise määrus ja selle ms.
 Kriminaalkohtupidamise seadustik
 RT 1920, 4/5.
 RT 1925, 177/178
 RT 1932, 17, 131
-